

Пуста голка

Нарешті Арсен Люпен, який до цього часу завиграшки розправлявся зі своїми переслідувачами, отримав гідного супротивника. Ним виявився успішний студент ліцею Ізідор Ботреле. Об'єднавшись із маститим детективом Ганімаром та не менш славетним Герлоком Шолмсом, юнак береться вивести знаменитого грабіжника на чисту воду. Для цього йому треба розгадати хитромудру головоломку-криптограму, що потрапила в руки поліції і яка веде до загадкового мису-скелі під назвою «Пуста голка». В ході розслідування юний інтелектуал Ботреле дізнається, що це місце впродовж багатьох століть використовували французькі королі як сховище для своїх скарбів. Зараз національне багатство республіки в руках Арсена Люпена. Шляхетний грабіжник хоче передати усі цінності для загального блага, а сам розпочати нове, спокійне життя зі своєю коханою Раймондою. Та чи вдасться йому таке?.. Адже минуле невідворотно тяжіє над ним і повертається бумерангом. Переклав з французької Ігор Андрущенко.

МОРИС
ЛЕБЛАН

Пустыня
голка

Моріс Леблан

Пуста голка

Maurice Leblanc, 1909
L'Aiguille Creuse

Переклав з французької *Ігор Андрущенко*

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу видавництва.*

«Навчальна книга — Богдан», просп. С. Бандери, 34а,
м. Тернопіль, Україна, 46002.
«Навчальна книга — Богдан», а/с 529, м. Тернопіль, Україна, 46008.
У випадку побажань та претензій звертатися:
т/ф (0352) 520 607; 520 548 office@bohdan-books.com
Інтернет-магазин «НК Богдан»:
www.bohdan-books.com mail@bohdan-books.com
т. (0352) 519 797, (067) 350 1870, (066) 727 1762
Електронні книги: www.bohdan-digital.com
Гуртові продажі: т/ф (0352) 430 046, (050) 338 4520
м. Київ, просп. Гагаріна, 27: т/ф (044) 296 8956; (095) 808 3279,
nk-bogdan@ukr.net
Інтернет-магазин «Дім книги»: dk-books.com
т. (067) 350 1467; (099) 434 9947

978-966-10-7415-5

Нарешті Арсен Люпен, який до цього часу завиграшки розправлявся зі своїми переслідувачами, отримав гідного супротивника. Ним виявився успішний студент ліцею Ізідор Ботреле. Об'єднавшись із маститим детективом ґанімаром та не менш славетним Герлоком Шолмсом, юнак береться вивести знаменитого грабіжника на чисту воду. Для цього йому треба розгадати хитромудру головоломку-криптограму, що потрапила в руки поліції і яка веде до загадкового мису-скелі під назвою «Пуста голка».

В ході розслідування юний інтелектуал Ботреле дізнається, що це місце впродовж багатьох століть використовували французькі королі як сховище для своїх скарбів.

Зараз національне багатство республіки в руках Арсена Люпена. Шляхетний грабіжник хоче передати усі цінності для загального блага, а сам розпочати нове, спокійне життя зі своєю коханою Раймондою. Та чи вдасться йому таке?.. Адже минуле невідворотно тяжіє над ним і повертається бумерангом.

I. Постріл

Раймонда дослухалася. Шурхіт повторився знову, досить чіткий, щоб його можна було відрізнити від інших неясних звуків, які наповнювали ніч, і, втім, такий тихий, що вона не могла визначити, звідки він долинав, чи із замкових глибин або ж зовні, з чагарів похмурого парку.

Вона тихенько встала. Вікно було прочинене. Дівчина трохи відхилила віконниці. Луки й купи дерев були залиті місячним світлом, то тут, то там серед них похмурими обрисами височіли руїни старовинного абатства: зрізані колони, рештки лучкуватих арок і портиків. Від легкого подиху вітерця, що ковзав між нерухомих голих віток, ледь помітно ворушилися маленькі листочки на квітниках.

І раптом той самий шум... Долинав він лівобіч від неї і нижче на поверх од того, на якому вона жила, себто у вітальнях, які містилися у західному крилі замку.

Сильна й хоробра від природи, зараз дівчина була охоплена страхом і тривогою. Вона накинула одяг і взяла сірники.

— Раймонда... Раймонда...

Тихий, як дихання, голос лунав із сусідньої кімнати, двері до якої не зачинили. Вона навпомацки попрямувала туди.

Кузина Сюзанна, вибігши назустріч, впала їй на руки.

— Раймондо... це ти? Ти чула?

— Авжеж... А ти не спиш?

— Мабуть, мене розбудив собака... давно вже. Але він уже не гавкає. Котра зараз може бути година?

— Близько четвертої.

— Чуєш? У вітальні хтось ходить.

— Не хвилюйся, Сюзанно, там же твій батько.

— О, отже, він у небезпеці. Його спальня поруч із вітальнею.

— Там ще й пан Даваль.

— Він у другому кінці замку... Як він може почути?

Вони зволікали, не знаючи, на що наважитися. Покликати на допомогу? Закричати? Страшно було навіть трохи підняти голос. Але тут Сюзанна, визирнувши у вікно, мимоволі зойкнула:

— Дивись... Біля басейну людина.

І справді, там хтось був, якась людина швидко йшла геть. Незнайомець ніс під пахвою величезний предмет, проте вони не змогли розгледіти, що то було. Предмет цей чіплявся за ногу, заважаючи йти. Вони побачили, як невідомий поминув старовинну капицю, прямуючи до дверцят у стіні. Мабуть, маленькі двері були відчинені, бо ж людина вмить зникла, і вони навіть не почули звичайного скрипу завіс.

— Він ішов із вітальні, — прошепотіла Сюзанна.

— Ні, якби він спустився сходами і пройшов через вестибюль, то вийшов би ліворуч. Якщо тільки не...

Обидві подумали про те саме, тоді висунулися з вікна. Просто під ними до стіни була приставлена драбина, що діставалася до другого поверху. На кам'яному балконі було видно смужку світла. Ось з'явився ще один чоловік, теж з ношею, переліз через балкон, спустився драбиною і втік тим самим шляхом, що й перший.

Вражена Сюзанна без сил опустилася на коліна, шепочучи:

— Покликати... покликати на допомогу!

— Хто почує? Твій батько... А якщо там ще хтось є, і він накинетесь на нього.

— Може, покликати слуг? Із твоєї кімнати можна задзвонити до них на поверх.

— Так... так... мабуть, це гарна думка, аби вони не запізнилися!

Раймонда намацала біля ліжка електричний дзвінок і натиснула кнопку. Згори задзвеніло, і їм здалося, що знизу теж почули цей звук.

Вони чекали. Тиша ставала загрозливою, і навіть вітер не ворухив більше листя на кущиках.

— Мені страшно... мені страшно... — знай повторювала Сюзанна.

І раптом глухої ночі в них над головою зчинився шум боротьби, загрюкотіли, перекидаючись, меблі, залунали вигуки, а потім до них долинув жахливий зловісний хрипкий стогін живої істоти, якій перерізають горло.

Раймонда кинулася до дверей. Сюзанна в розпачі повисла на руці.

— Ні, не кидай мене, мені страшно...

Раймонда відштовхнула її і кинулася в коридор, а та поспішила слідом за нею, похитуючись від стіни до стіни і видаючи пронизливі

зойки. Раймонда добігла до сходинки і раптом завмерла на порозі вітальні, а поряд з нею — і напівпритомна Сюзанна. За три кроки від них, тримаючи ліхтаря у руці, стояв чоловік. Промінь ліхтаря був спрямований на їхні обличчя і сліпив жінок. Чоловік спокійно їх розглядав, потім неквапом узяв свого кашкета, підібрав з підлоги уривки паперу і кілька клаптиків соломи, стер сліди на килимі та, підійшовши до балкона, обернувся до дівчат і, вдаривши чолом, зник.

Сюзанна першою кинулася в маленький будуар, який відділяв спальню батька від великої вітальні. Але на порозі заціпеніла. У місячному світлі на підлозі можна було розгледіти два розпростерті поруч нерушні тіла.

— Батьку!.. Батьку!.. Це ти?! Що з тобою? — у паніці закричала вона, схилившись над одним із них.

Трохи згодом граф де Жевр ворухнувся. Слабким голосом він мовив:

— Не бійся... Я не поранений. А як Даваль? Він живий? А ніж? Де ніж?

Аж раптом забігли двоє слуг із свічками в руках. Раймонда схилилася над другим тілом і впізнала Жана Давалю, секретаря і графового повірника. На виду він був уже білий як смерть.

Тоді вона підвелася, повернулася в салон, зняла зі стіни рушницю, знаючи, що вона наладована, і вийшла на балкон. Відколи невідомий ступив на сходи, спливла щонайбільше хвилина. Значить, він не міг далеко втекти, тим більше, що йому довелося прибирати драбину, аби ніхто не міг нею скористатись. І, мабуть, незабаром вона помітила, як він пробирається вздовж руїн монастиря. Скинувши рушницю, вона спокійно прицілилася і вистрілила. Людина впала.

— Влучили! Влучили! — зрадів один із слуг. — Тепер не піде. Побіжу туди.

— Ні, Вікторе, він знову піднімається... спускайтеся сходами і біжіть до дверей у стіні. Тільки через них він може вийти.

Віктор кинувся туди, але не встиг він вискочити з дому, як людина знову впала. Раймонда покликала іншого слугу:

— Альбере, бачите його там? Біля Великої аркади?

— Так, повзе по траві... Йому каюк.

— Стежте звідси за ним.

— Так, тепер не втече. Праворуч від руїн відкритий лужок.

— А Віктор нехай стереже біля дверей ліворуч, — наказала вона, знову беручись за рушницю.

— Не йдіть туди, мадемуазель!

— Ні-ні, — рішуче заперечила вона, — не заважайте... є ще один патрон... якщо він рушить з місця... — вона зробила різкий рух.

І вийшла назовні. Трохи згодом Альбер помітив, що вона йшла до руїн. І він із вікна крикнув:

— Він дотяг до аркади і сховався за нею. Тепер його не видно... обережно, мадемуазель...

Раймонда обійшла старовинний монастир навколо, щоб перетяти зловмисникові шлях до відступу. Незабаром і вона зникла Альберові з-перед очей. Минуло кілька хвилин. Що вона не з'являлася, то слуга занепокоївся. Він вирішив теж вийти, однак не через двері: аби й далі спостерігати за руїнами, спробував дістатись до приставної драбини. Це йому вдалося, він швидко зісковзнув униз і побіг прямо до аркади, біля якої востаннє бачив людину. Кроків за тридцять від неї він і вгледів Раймонду — та знайшла Віктора.

— Ну як?

— Ніяк не впіймаємо, — відказав Віктор.

— А дверцята?

— Я якраз звідти... ось ключ.

— Все ж... має ж він...

— О, з ним усе ясно. Не пройде й десяти хвилин, як ми упіймаємо цього бандита.

Фермер із сином, розбуджені пострілом, прибігли з ферми, будівлі якої височіли далеченько праворуч. Хоча ферма була в межах замкових стін, вони нікого не зустріли на своєму шляху.

— Чортзна-що, — вигукнув Альбер, — не міг же мерзотник вийти з руїн... Мабуть, ховається десь у затишному куточку.

Почалися ретельні пошуки, вони обдивилися кожен куц, розсували навіть плющ, який обвився навколо колон. Переконалися, що капиця міцно замкнена і всі шибки цілі. Обійшли монастир довкола, не пропустивши жодного підозрілого кутка. Все було марним.

Єдина знахідка: у тому місці, де впала людина, підстрелена Раймондою, підібрали шоферський кашкет з рудої шкіри. Та й годі.

О шостій ранку викликані з Увіль-ля-Рів'єр жандарми прибули на місце події. Вони уже встигли терміново передати до прокуратури Дьєппа опис обставин злочину, вказавши, що затримка лиходія неминуча і що «виявлено його головний убір та кинджал, яким було скоєно вбивство». О десятій ранку на дорозі, що плавно спускалася до замку, з'явилися дві машини. Та, поважніша, везла заступника прокурора та слідчого із секретарем суду. В іншій, скромному кабріолеті, їхали двоє молодих репортерів із «Журналь де Руан» та солідної паризької газети.

А ось і замок. Колишнє абатство Амбрюмезі, зруйноване революцією і відновлене графом де Жевром, який володів замком уже понад два десятки років, являло собою житлову будівлю, на найвищій частині якої пишнів баштовий годинник. В обох бічних крилах було по ганку, обгородженому кам'яною балюстрадою. Поверх замкових стін, за плато, розташованим на високих нормандських скелях, між селищами Святої Маргарити та Варенжвілем бовваніла блакитна смужка моря.

У замку жив граф де Жевр з дочкою Сюзанною, тендітним чарівним світловолосим створінням, і небогою Раймондою де Сен-Веран, яка втратила за два роки до подій, описуваних тут, і батька, і матір. Життя їхнє спливало спокійно й розмірено. Час від часу до замку навідувалися сусіди. Влітку граф майже щодня вивозив обох дівчат у Дьєпп.

Сам він був високим напівсивим чоловіком. І хоч мав чималі статки, свої справи вів особисто і керував володіннями за допомогою секретаря Жана Даваля. Відразу по приїзді слідчому було надано доповідь командира відділення жандармерії Кевійона. Зловмисника все ще не затримали, хоча це було лише справою часу. Усі виходи із парку охоронялися. Втекти було неможливо.

Група охоронців закону пройшла через велику вітальню і трапезну на першому поверсі та піднялася на другий поверх. Їм упало в око, що в пограбованому салоні панував повний лад. Не схоже було, щоб хтось совав бодай щось із меблів або переставляв якісь дрібнички; всі предмети, здавалося, стояли на своїх звичайних місцях, не видно було, аби щось зникло. Праворуч і ліворуч на стінах висіли чудові фламандські гобелени з фігурами людей. У глибині, на панно, виднілися чотири чудові полотна у старовинних рамах, на яких були

зображені міфологічні сюжети. Знамениті полотна, що належали пензлю Рубенса, як і фламандські гобелени, граф де Жевр отримав у спадок від дядька по материнській лінії, іспанського гранда маркіза де Бобаділья. Слідчий, пан Фіель, зауважив:

— Якщо мотивом злочину і було пограбування, то принаймні з цієї вітальні нічого не потягнули.

— Хто знає? — заперечив заступник прокурора, він був небагатослівним, але якщо говорив, то завжди суперечив судді.

— Бог з вами, любий мосьє, адже будь-який злодій насамперед спробував би привласнити ці гобелени та картини, які мають усесвітню популярність.

— А може, він не встиг?

— Оце ми скоро дізнаємося.

Цієї миті увійшов граф де Жевр у супроводі лікаря. Граф — здавалося, він цілком оговтався від шоку, викликаного нападом на нього, — тепло привітав охоронців закону. Потім одчинив двері до будуару.

У приміщенні, в яке з моменту скоєння злочину, крім лікаря, ніхто не заходив, на відміну від вітальні, все було інакше. Два перекинуті й один зламаний стілець, на підлозі розкиданий дорожній годинник¹, папка, коробка поштового паперу. І на деяких білих листках сліди крові.

Лікар відкинув покривало з мерця. Жан Даваль, одягнений, як завжди, ув оксамитовий костюм та в підбиті залізом черевики, лежав на спині. Одна його рука була заломлена назад. Сорочка розстебнута, а на грудях — широка рана.

— Смерть, судячи з усього, була миттєвою, — заявив лікар. — Досить було удару ножем.

— Ніж, — зауважив суддя, — це, без сумніву, той самий, що його я бачив на коминку у вітальні поруч із шкіряним кашкетом?

— Авжеж, — підтвердив граф де Жевр, — ніж ми підібрали тут. Він теж із тієї самої колекції зброї на стіні у вітальні, звідки моя небога, мадемуазель де Сен-Веран, взяла рушницю. А шоферський кашкет, звичайно, належить убивці.

Пан Фіель ще раз оглянув дещо в кімнаті, поставив лікареві кілька запитань і потім звернувся до графа де Жевра з проханням переказати

все, що той бачив і знає. Граф свідкував так:

— Мене розбудив Жан Даваль. Щоправда, я і сам спав неміцно, відчуваючи крізь сон, що хтось ходить поблизу, і, коли розплющив очі, побачив його зі свічкою біля мого ліжка, повністю одягненого, яким ви бачите його зараз. Часто Даваль працював допізна. Здавалося, мій секретар був сам не свій, він тихо промовив: «У вітальні хтось є». Справді, я почув якийсь шум. Тоді я встав й обережно прочинив двері цього будуару. Тієї ж миті ось ці великі двері, що виходили у велику вітальню, розчинилися, і з'явився чоловік. Він напав на мене, оглушивши ударом кулака у скроню. Я говорю без подробиць, пане слідчий, тому що мені запам'яталися основні події, та й відбувалися вони напрочуд швидко.

— А потім?

— Що було потім, не пам'ятаю. Коли я прийшов до тьми, смертельно поранений Даваль уже лежав тут.

— Чи можете ви підозрювати будь-кого?

— Нікого.

— Чи не було у вас ворогів?

— Я про них не знаю.

— А у пана Давалю?

— У Давалю? Вороги? Та він був найкращим із людей! За ті двадцять років, що він був моїм секретарем і, скажу навіть, повірником, я не зустрічав нікого, хто не ставився би до нього з симпатією чи приязно.

— І все ж таки, є напад, убивство, для всього цього має бути якийсь мотив.

— Мотив? Та просто пограбування.

— У вас щось украли?

— Нічого.

— ???

— Ну, на перший погляд, все на місці, але, може, щось таки забрали.

— Що ж?

— Гадки не маю. Та, однак, мої дочка і небога скажуть вам, що вони бачили, як двоє чоловіків по черзі проходили парком, обидва з досить засадним тягарем.

— Ці панночки...

— Цим панночкам наснилося? Хотілося б вірити, адже від самого ранку я гублюся в здогадах, шукаючи. Чи не краще допитати їх?

Обох кузин запросили до великої вітальні. Бліда, досі тремтяча Сюзанна ледве могла говорити. Раймонда ж, мужніша й енергійніша, ще й вродливіша за свою кузину, із золотим блиском у темних очах, розповіла про події тієї ночі та про свою участь.

— Отже, мадемуазель, ви твердо дотримуетесь своїх свідчень?

— Цілком дотримуюсь. Двоє чоловіків, які проходили парком, виносили якісь предмети.

— А третій?

— Він вийшов звідси з порожніми руками.

— Чи могли б ви описати його прикмети?

— Він увесь час засліплював нас променем ліхтаря. Але мені здалося, що він рославий і крижастий.

— А вам теж так здалося, мадемуазель? — звернувся слідчий до Сюзанни де Жевр.

— Так... чи, радше, ні... — відказала Сюзанна, подумавши. — Мені він здався середнього зросту і худим.

Пан Фіель посміхнувся, звичний до розбіжностей у показах свідків, які бачили одне й те саме.

— Отже, з'ясувалося, що у вітальні була людина висока й водночас низька, товста і тонка, а в парку двоє невідомих, яким можна привинити те, що вони викрали з цієї вітальні речі... котрі й досі перебувають тут.

Пан Фіель, як він сам стверджував, був слідчим іронічного складу. Він також не втрачав нагоди попишатися перед публікою, продемонструвати своє вміння, тим більше, що його слухачів у вітальні дедалі підбувало. До журналістів приєдналися фермер із сином, садівник із дружиною, а потім і прислуга із замку і навіть двоє шоферів, які доправили їх із Дьєппа. Слідчий правив далі:

— Нам залишається тільки встановити, як вдалося зникнути третьому зловмиснику. Ви, мадемуазель, вистрілили з цієї рушниці через оте вікно?

— Так, чоловік був у цей час біля надгробка, порослого колючим чагарником, ліворуч від монастиря.

— Але потім він підвівся?

— Лише піднявся. Віктор відразу вийшов охороняти двері в стіні, я пішла за ним, залишивши спостерігати звідси нашого слугу Альбера.

Альбера відразу допитали, після чого слідчий виснував таке:

— Отже, на вашу думку, виходить, що поранений не міг піти ні ліворуч, бо ваш товариш сторожив двері, ні праворуч, у такому разі ви побачили б, як він перетинає галявину. Якщо триматися логіки, можна зробити висновок, що наразі він перебуває в досить обмеженому просторі, котрий перед нашими очима.

— Я переконаний у цьому.

— А ви, мадемуазель?

— Я теж.

— І я, — докинув Віктор.

Заступник прокурора глузливо зауважив:

— Ну що ж, коло пошуків досить обмежене, доведеться продовжити те, що ви почали ще о четвертій ранку. Сподіватимемося, що нам нарешті пощастить.

Пан Фіель узяв з коминка шкіряний кашкет, уважно його оглянув і, покликавши командира відділення жандармерії, тихенько наказав:

— Відправте негайно когось із наших людей у Дьєпп до капелюшника Меґре, і нехай пан Меґре, якщо можливо, скаже, кому він продав цей кашкет.

«Коло пошуків», як висловився заступник прокурора, обмежувалося частиною парку від замку до правого лужка і з іншого боку кутом між лівим крилом та фортечним муром навпроти, іншими словами, це був квадрат, довжина сторони якого становила метрів сто, а всередині то тут, то там стирчали руїни старовинного, досить відомого в добу середньовіччя монастиря Амбрюмезі.

Одразу ж за слідами на траві вдалося визначити, де проходив утікач. У двох місцях виявили почорнілі, майже засохлі сліди крові. Проте за аркадою, що нею був обведений монастир, нічого не було видно: на землі, усипаній сосновими голками, слід тіла, що лежало, не проглядався. Але як же в такому разі вийшло, що ні дівчина, ні Альбер, ані Віктор не бачили пораненого? Подекуди зламані колючі кущі — це слуги та жандарми шукали під зарослим надгробним камінням — та й квіт.

Слідчий змусив садівника, у якого були всі ключі, відкрити Господню Каплицю, справжню перлину архітектури: час і революція її пощадили, і, прикрашена статуетками тонкої роботи, з різьбленим портиком, вона правила за чудовий взірець нормандської готики. Однак внутрішня частина каплиці, єдиною окрасою якої був мармуровий вівтар, ніяк не могла служити укриттям. Та як йому вдалося б туди потрапити? Яким побитом?

Нарешті вони підійшли до дверцят, через які проходили відвідувачі, котрі хотіли оглянути руїни. Виходили вони на вузьку дорогу, затиснуту між фортечною стіною і лісом, — звідти можна було розгледіти занедбані кар'єри. Пан Фіель нахилився: у дорожній пилюці виднілися сліди шин із протизаносним протектором. Раймонда й Віктор згадали, що після пострілу загудів двигун.

— А що, коли пораненому все ж таки вдалося пристати до своїх товаришів? — припустив заступник прокурора.

— Де там! — палко заперечив Віктор. — Я був тут ще до того, як мадемуазель і Альбер згубили його з очей.

— Однак, зрештою, має ж десь він бути! Зовні чи всередині, одне із двох!

— Він тут, — твердили слуги.

Слідчий знизав плечима і понуро повернувся до замку. Так, радіти нема чому. Крадіжка навіч, а нічого не вкрали, є і затриманий, однак він став невидимим, поганий початок для слідства.

Часу пошуки забрали чимало, і пан де Жевр запросив обох охоронців закону та журналістів пообідати у замку. Трапеза пройшла у мовчанні, а потім пан Фіель знову взявся допитувати прислугу у вітальні. Незабаром у дворі зацокали копита, і з'явився жандарм, відправлений до Дьєппа.

— Ну як, чи говорили ви з капелюшником? — не стримався слідчий.

— Кашкет продали шоферу.

— Шоферу?!

— Так, шофер зупинив машину біля магазину і попросив для одного зі своїх клієнтів жовтий шкіряний шоферський кашкет. Йому показали ось цей. Той заплатив, навіть не глянувши на розмір, і поїхав. Квапився, немов із шибениці зірвався.

— Що в нього було за авто?

— Чотиримісний автомобіль.

— А коли було діло?

— Коли? Та сьогодні ж уранці.

— Сьогодні вранці? Що ви таке мелете?

— Кашкета купили сьогодні вранці.

— Нема що казати — його ще вночі знайшли у парку. Тобто він уже був у зловмисника, отже, його купили раніше.

— Сьогодні вранці. Так сказав капелюшник.

На мить усі розгубилися. Здивований слідчий намагався все це осмислити. Раптом він підскочив, наче йому в голову сяйнула блискуча думка.

— Приведіть водія, який нас сюди вранці привіз!

Командир жандармів зі своїми підлеглими бігцем кинулися виконувати наказ, проте за кілька хвилин жандармський начальник з'явився один.

— А де ж водій?

— Йому накрили на кухні, він пообідав, а потім...

— Що потім?

— Утік.

— Разом із машиною?

— Ні. Він заявив, що поїде відвідати родича в Увілі, й позичив у конюха велосипед. Залишилися його пальто й капелюх.

— Чи не поїхав він, бува, простоволосий?

— Він поїхав у кашкеті, який був у нього в кишені пальта.

— У кашкеті?

— Так, схоже, у кашкеті з жовтої шкіри.

— Із жовтої шкіри? Не може бути, ось він.

— Ви маєте рацію, пане слідчий, але в нього був такий самий.

Заступник прокурора ледь чутно захихотів.

— Ах, як кумедно! Як мило... цілих два кашкети... Один, справжній, єдиний наш доказ, спливає на голові уявного шофера! А другий, бутафорський, опиняється у вас у руках. От так молодець, лишив нас з носом!

— Наздогнати його! Привезти назад! — крикнув пан Фіель. — Капрале Кевійон, двох людей за ним, мерщій!

— Він уже далеко, — зауважив заступник прокурора.

— Хоч би як він був далеко, усе ж доведеться його виловити.

— Сподіваюся на це, хоча переконаний, пане слідчий, що нам треба зосередити основні зусилля тут. Будьте ласкаві прочитати записочку, що її я знайшов у кишені пальта.

— Якого пальта?

— Та шоферового.

І заступник прокурора подав пану Фієлю складений учетверо папірець, де грубою рукою було написано олівцем: «Горе панночці, якщо вона вбила шефа».

Серед присутніх виникло хвилювання.

— Дід за дугу, а він уже на возі; добре, що нас попередили, — промимрив заступник прокурора.

— Пане графе, — почав слідчий, — благаю вас, не турбуйтеся. І ви теж, панночки. Загроза просто безглузда, бо ж тут присутні правоохоронці. Я особисто відповідаю за вашу безпеку. Щодо вас, панове, — звернувся він до журналістів, — то я сподіваюся на ваше мовчання. Саме моєю ласкою вам пощастило бути присутніми під час розслідування, і з вашого боку це було б чорною невдячністю...

Тут він осікся, вражений раптовим здогадом, і, оглянувши по черзі обох юнаків, наблизився до одного з них:

— У якій газеті ви працюєте?

— У «Журналь де Руан».

— А є у вас посвідчення особи?

— Ось, прошу.

Документ був гаразд, нічого не скажеш. Пан Фієль обернувся до другого репортера.

— А ви, мосьє?

— Я?

— Так, я хотів би дізнатися, у редакції якої газети ви працюєте?

— Так, боже світе, пане слідчий, я дописую в різні газети.

— Ваше посвідчення, будь ласка.

— У мене його немає.

— Отакої! Як це...

— Щоб отримати посвідчення, потрібно регулярно співпрацювати з газетою.

— То й що?

— А я пишу лише час від часу, посилаючи репортажі то в одну, то в іншу газету, їх друкують або не друкують, як до обставин.

— У такому разі, як ваше ім'я? Покажіть свої документи.

— Моє ім'я нічого не скаже вам. А стосовно документів, у мене їх теж немає.

— У вас немає жодного паперу, який би підтверджував вашу приналежність до професії журналіста!

— Я і професії ще не маю.

— Та що ж це таке, мосьє, — досить різко закричав слідчий, — не можете ж ви нарешті сподіватися зберегти інкогніто після того, як хитрощами добулися сюди і були втаємничені у секрети слідства!

— Хотів би нагадати, пане слідчий, що, коли я з'явився, ви мене ні про що не спитали і, отже, мені й відповідати не було на що. Крім того, мені не здалося, що слідство ведеться таємно, бо ж у юрбу народу... навіть один із злочинців затесався.

Говорив він дуже тихо і надзвичайно ввічливо. Це був юнак, високий і худий, як тріска. На ньому були надто короткі штани і геть вузький піджак. Рожеве, майже дівоче обличчя, високе чоло, голова стрижена під йоржика, світла нерівна борідка — такий портрет незнайомця. Розумні очі його блищали, і, здавалося, він анітрохи не збентежений, навпаки, весело посміхався без жодного натяку на іронію.

Пан Фіель дивився на нього вороже, з викликом. Двоє жандармів виступили наперед. Але молодик вигукнув зі сміхом:

— Пане слідчий, зрозуміло, що ви підозрюєте мене як спільника. Однак, якби це було так, хіба я не втік би за зручної нагоди, як зробив мій друг шофер?

— Ви, мабуть, сподівалися...

— Будь-яка надія в цьому сенсі не має підстави. Подумайте самі, пане слідчий, і ви зрозумієте, що за логікою подій...

Пан Фіель глянув йому просто в очі й сухо кинув:

— Досить тут шкилювати! Ваше ім'я?

— Ізідор Ботреле.

— Професія?

— Учень у класі риторики ліцею Янсон-де-Сайї.

Не відводячи погляду, пан Фіель тим самим тоном промовив:

— Що ви тут мелете? Учень риторики...

— В ліцеї Янсон, вулиця де ля Помп, будинок...

— Ага! — розлютився пан Фіель. — Вирішили й далі глузувати з мене?! Час припинити цей цирк!

— Не приховаю, пане слідчий, мені дивно, що ви так реагуєте. Що ви можете заперечити проти того, що я навчаюсь у ліцеї Янсон? Вас бентежить моя борода? Не переймайтеся, вона фальшива.

Ізідор Ботреле зірвав рідкі кучері, що обрамовували його підборіддя, й обличчя хлопця виявилось ще молодшим, геть рожевішим і, справді, обличчям школяра. У веселій дитячій посмішці відкрилися білі зуби.

— Ну, тепер повірили? Чи потрібні ще якісь докази? Ось, дивіться, це листи мого батька, вони адресовані пану Ізідору Ботреле, в ліцеї Янсон-де-Сайї.

Чи повірив пан Фіель, чи ні, проте він явно не схвалював усієї цієї історії. Слідчий сердито запитав:

— Що ви тут робите?

— Та... вчусь.

— Для цього є ліцеї, наприклад.

— Ви забуваєте, пане слідчий, що сьогодні 23 квітня й у нас великодні канікули.

— Ну й що?

— А те, що на канікулах я можу робити, що захочу.

— А як же ваш тато?

— Батько мій живе далеко, в Савої, він якраз і порадив мені здійснити невелику подорож до берегів Ла-Маншу.

— З фальшивою бородою?

— О, це ні. То була моя власна ідея. В ліцеї ми так багато говоримо про таємничі пригоди, весь час читаємо детективи і деколи так перевдягаємося. Самі вигадуємо страшні та заплутані речі. Ось я і вирішив розважитись і наклеїв фальшиву бороду. Крім того, це й на користь пішло. У мене був доросліший вигляд, і ви взяли мене за паризького репортера. А я тільки вчора, після досить нудного тижня перебування тут, познайомився з моїм руанським колегою, а сьогодні вранці, дізнавшись про подію в Амбрюезі, він люб'язно запропонував мені поїхати разом з ним у замок, і для цього винайняв автомобіль на двох.

Розповідав усе це Ізідор Ботреле з такою чарівною, трохи наївною простотою та щирістю, що навіть пан Фіель, усе ще трохи сердячись, вислухав його із задоволенням.

Уже пом'якшившись, він поцікавився:

— Ну і як, чи ви задоволені своєю вилазкою?

— Просто захоплений! Ніколи ще не доводилося мені бути присутнім при розслідуванні такого штиму, та й справа цікава.

— І складна, і заплутана, як ви любите.

— Це ж так цікаво, пане слідчий! Немає вище щастя, ніж усвідомлення того, що загадкові події потроху прояснюються, чіпляються одна за одну і помалу вишиковуються в ряд, як воно насправді і є.

— Насправді і є? Це ви вже перебрали міри, юначе! Можна подумати, що ключ до розгадки вже у вас в руках!

— О ні! — засміявся Ботреле. — От тільки... мені здається, що тут є деякі моменти, про які я міг би скласти свою думку, і ще деякі речі, такі явні, що сам собою напрашується висновок...

— Ах, хоч би і так! Дуже і дуже цікаво, нарешті ми хоч щось дізнаємося. Бо ж, на свій великий сором, мушу визнати, що нічого не знаю про цю справу.

— Просто ви не мали часу подумати, пане слідчий. Головне — добре поміркувати. Так рідко трапляється, що сам факт не несе у собі розгадки. Чи не правда? У всякому разі, я виявив щось таке, що не увійшло до протоколів.

— Чудово! Залишається тільки запитати вас, які саме речі вкрали з вітальні?

— Я скажу, що вони мені відомі.

— Браво! Цей пан більш обізнаний, аніж сам господар будинку! Пан де Жевр уважає по-своєму, а пан Ботреле — інакше. Мабуть, немає книжкової шафи і статуї в людський зріст, а ми й не помітили! А що, коли я попрошу вас відкрити ім'я вбивці!

— Відповім також, що й воно не є для мене таємницею.

Усі так і підскочили. Заступник прокурора та журналіст підійшли ближче. Пан де Жевр та обидві дівчини приготувалися уважно слухати під враженням спокійної впевненості, що проступала в тоні Ботреле.

— Ви знаєте ім'я вбивці?

— Авжеж.

— А може, й місце, де той ховається?

— Так.

Пан Фіель потирав руки:

— Оце так удача! Арешт цього зловмисника — вершина моєї кар'єри! І ви вже зараз зможете зробити всі ці приголомшливі викриття?

— Так, можу зараз. А краще, якщо ви не маєте нічого проти, за годину чи дві, як тільки ви закінчите своє розслідування.

— Ні, тільки зараз, юначе.

Цієї миті Раймонда де Сен-Веран, яка з самого початку їхньої розмови не зводила очей з Ізидора Ботреле, зробила крок до пана Фіеля.

— Пане слідчий...

— Чого зволите, мадемуазель?

Вона сповільнила мить, не відводячи погляду від обличчя Ботреле, потім звернулася до пана Фіеля:

Кінець безкоштовного уривку. Щоби читати далі, придбайте, будь ласка, повну версію книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ